

**ЦЕНТЪР ЗА РАЗВИТИЕ
НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ
Е СЕРТИФИЦИРАН ПО
СТАНДАРТ ISO 9001:2008**

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Настоящата публикация отразява единствено възгледите на авторите и Комисията не носи отговорност за начина, по който може да бъде използвана съдържащата се информация.

**ЦЕНТЪР
ЗА РАЗВИТИЕ
НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ**

ГД Образование и култура

ПРОГРАМА “УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ”

**ПРАКТИЧЕСКО РЪКОВОДСТВО
по секторна програма
“ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ”**

ЦЕНТЪР ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

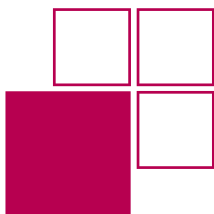
София 1000, ул. ”Граф Игнатиев” 15, ет. 3
тел.: (02) 9155 010; факс: (02) 9155 049
hrdc@hrdc.bg; www.hrdc.bg

2010

ПРОГРАМА
УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

СЕКТОРНА ПРОГРАМА
ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ

ПРАКТИЧЕСКО РЪКОВОДСТВО
2010

ИЗДАНИЕ НА
ЦЕНТЪР ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ
2010

ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ

„Ако се запасиш с търпение и проявиш старание, то засеитите семена на знанието непременно ще дадат добър урожай. Корените на учението са горчиви, но плодовете сладки.“

ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ

Леонардо да Винчи (1452, Винчи, Италия – 1519, Амбоаз, Франция) - художник, скулптор, архитект, физик, астроном, математик, изследовател на човешката анатомия, ботаник, алхимик, изобретател, мечтател, музикант, теолог, инженер механик, бижутер, а също часовникар, урбанист, създател на военни съоръжения.

Универсален ум, едновременно човек на науката, художник, изобретател и философ хуманист, Леонардо възплъщава в себе си необятния дух на Европейското възраждане, като сам той впоследствие се превръща в една от най-големите личности и олицетворение на уникалната епоха на Ренесанса.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	4
ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРОГРАМА „УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ”	4
УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОГРАМА „УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ”	5
СТРУКТУРА НА ПРОГРАМАТА „УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ”	6
СТРАНИ УЧАСТНИЧКИ В ПРОГРАМАТА	6
ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЕКТОРНА ПРОГРАМА „ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ”	7
ОБЩА ПРОЦЕДУРА ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ - ВЪЗМОЖНОСТИ „ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ” - ДЕЙНОСТИ	9
ДЕЦЕНТРАЛИЗИРАНИ	9
ЦЕНТРАЛИЗИРАНИ.....	9
УЧАСТНИЦИ „ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ”	10
НАСОКИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ	11
ОСНОВНИ ДОКУМЕНТИ.....	11
ПОДГОТОВКА НА КАНДИДАТУРА И КАНДИДАТСТВАНЕ.....	12
НАМИРАНЕ НА ЧУЖДЕСТРАННИ ПАРТНЬОРИ	13
СЕЛЕКЦИЯ	15
РЕЗУЛТАТИ ОТ СЕЛЕКЦИЯ	15
МОБИЛНОСТ	16
ПЪРВОНАЧАЛНО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ.....	16
ЛИЦА НА ПАЗАРА НА ТРУДА	17
ПРОФЕСИОНАЛИСТИ В ОБЛАСТТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ	18
СЕРТИФИКАТ ЗА МОБИЛНОСТ	19
ПАРТНЬОРСТВА	20
ТРАНСФЕР НА ИНОВАЦИИ	21
ПОДГОТВИТЕЛНИ ВИЗИТИ	22
ПОЛЕЗНИ СЪВЕТИ	23
РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ	24
РОЛЯТА НА НАЦИОНАЛНАТА АГЕНЦИЯ	27
ЦЕНТЪР ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ	27
СЪЗДАВАНЕ НА ЦРЧР	27
ДЕЙНОСТИ НА ЦРЧР	28
СТРУКТУРА НА ЦРЧР.....	28

ВЪВЕДЕНИЕ

Обща информация за Програма „Учене през целия живот”

Програмата „Учене през целия живот”

- Създадена е с Решение No.1720/2006/ЕС на Европейския парламент и на Съвета на Европейския съюз от 15 ноември 2006 г.
- Стартира на 1 януари 2007 г. и е със седемгодишна продължителност - до 31 декември 2013 г.
- Общият ѝ бюджет за всички страни членки на Европейския съюз и за целия период възлиза на 6 970 000 000 евро.

Основна цел

Водещ приоритет на Програмата е да допринесе чрез учене през целия живот за развитието на Европейския съюз като общество:

- основано на знанията;
- с устойчиво икономическо развитие;
- с повече и по-добри работни места;
- с по-голямо социално сближаване;
- с по-добра защита на околната среда за бъдещите поколения.

Специфични цели

- да подпомага съзидателността, конкурентността, работоспособността и развитието на предприемаческия дух;
- да допринесе за по-голямо участие в ученето през целия живот на хора от всички възрасти, включително тези със специални нужди и представители на групи в неравностойно положение, без да прави разлика поради техния социален и икономически произход;
- да насърчава езиковото обучение и лингвистичното многообразие;
- да подпомага развитието на новаторското съдържание и услуги;
- да разпространява педагогика и практики за учене през целия живот, основани на информационните и комуникационни технологии;
- да засилва ролята на обучението през целия живот за създаване на чувството за европейско гражданство, което е основано на разбирането и зачитането на правата на човека и демокрацията, както и да стимулира толерантността и зачитането на други народи и култури;
- да насърчава сътрудничеството за осигуряване на качество във всички сектори на образованието и обучението в Европа.

Управление на Програма „Учене през целия живот”

Ролята на Европейската комисия (Главна дирекция „Образование и култура”) е да осигури ефективното изпълнение на дейностите на Общността по Програма „Учене през целия живот”. В тази дейност Комисията си сътрудничи и с Комитета на Програма „Учене през целия живот”, който се състои от представители на страните членки и се оглавява от Комисията.

Административното управление на Програма „Учене през целия живот” се осъществява от Комисията в тясно сътрудничество с националните власти и Изпълнителната агенция по образование, аудио визия и култура в Брюксел.

Националните власти на страните участнички в Програмата определят Национални агенции, които имат за цел да координират управлението на Програмата на национално ниво. За България такава е Центърът за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР).

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm	
НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ - ЦРЧР София	ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ Брюксел
Администрира, координира и приема предложения за проекти по децентрализираните дейности на национално ниво. http://hrdc.bg	Администрира, координира и приема предложения за проекти по централизираните дейности на европейско ниво. http://eacea.ec.europa.eu/index.htm

Структура на Програмата „Учене през целия живот”

Програма „Учене през целия живот”			
КОМЕНСКИ Общо училищно образование Участие в дейност eTwinning	ЕРАЗЪМ Висше образование	ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ Начално и продължаващо професионално образование и обучение	ГРЮНДВИГ Образование за възрастни
ХОРИЗОНТАЛНИ ПРОГРАМИ Четири ключови дейности - Политическо сътрудничество и иновации; Езиково обучение; ИКТ; Разпространение и валоризация. В дейността „Политическо сътрудничество и иновации” ЦРЧР осъществява: <ul style="list-style-type: none">▪ Работата на програма „Учебни визити” за образователни специалисти;▪ Участие в мрежата Euroguidance чрез Националния Euroguidance център;▪ Координация на Europass центъра за България.			
ПРОГРАМАТА ЖАН МОНЕ Три ключови дейности – Дейности по програмата; Европейски институции; Европейски асоциации			

Страни участнички в Програмата

- **27-те страни членки на ЕС** (Австрия, Белгия, България, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Естония, Ирландия, Испания, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Чехия, Швеция);
- Исландия, Лихтенщайн, Норвегия;
- Турция;
- Хърватия и Македония (според Националната покана за кандидатстване по съответната дейност).

Обща информация за секторна програма „Леонардо да Винчи”

Секторна програма „Леонардо да Винчи” поддържа и осъществява политиката за професионално образование и обучение на страните членки на Европейския съюз, като се съобразява със съдържанието и организацията на тази политика в съответната страна. Целта на програмата е посредством транснационалното сътрудничество и натрупания опит да се повишава качеството на професионалното образование и обучение, да се поощряват иновациите и да се разпространяват добрите професионални практики и системи в Европа.

Специфични цели на програмата:

- да подпомага участниците в учебителни дейности за обучение при придобиването и използването на знания, умения и квалификации, с цел улесняване на личното развитие, възможностите за трудова заетост и участието в европейския пазар на труда;
- да подпомага напредъка по отношение на качеството и новаторството в професионалното образование и системите за обучение, институциите и практиките;
- да засилва атрактивността на професионалното образование и обучение и мобилността за работодатели и лица, и да улеснява мобилността на работещите обучаеми.

Оперативни цели на програмата:

- да подобрява качеството и да повишава обема на мобилността в цяла Европа на лица, включени в начално професионално образование и обучение, както и в продължаващо обучение, така че да увеличи транснационалните практики (стажове) в предприятия на поне 80 000 лица годишно до края на действието на Програмата „Учене през целия живот”;
- да подобрява качеството и да повишава обема на сътрудничеството между институции и организации, които предоставят възможности за образование, предприятия, социални партньори и други свързани организации в цяла Европа;
- да улеснява развитието на новаторски практики в сферата на професионалното образование и обучение, различни от тези на колежанско или университетско ниво, както и техния трансфер, включително от една участваща страна към други страни;
- да подобрява прозрачността и признаването на квалификации и

способности, включително придобитите по време на неформално и самостоятелното образование;

- да насърчава изучаването на модерни чужди езици;
- да подпомага разработката на новаторско съдържание, услуги, педагогика и практика за учене през целия живот, основани на информационни и комуникационни технологии.

ОБЩА ПРОЦЕДУРА ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ВЪЗМОЖНОСТИ „ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ” – ДЕЙНОСТИ

Децентрализираны дейности

Проектны дейности

Кандидатстване:
Юридически лица – към ЦРЧР

- **Мобилност**
 - Първоначално професионално обучение (IVT);
 - Лица на пазара на труда (PLM);
 - Професионалисти в областта на професионалното образование и обучение (VETPRO).
- Сертификати за мобилност
- Партньорства
- Трансфер на иновации
- Подготвителни визити

*Физически лица не могат да бъдат нито инициатори, нито партньори по проекти „Леонардо да Винчи”.
(вж. Речник на използваните термини в края на брошурата)*

Централизираны дейности

- Развитие на иновации
- Тематични мрежи
- Съпътстващи мерки

Кандидатстване:
Юридическите лица – към Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура в Брюксел.
<http://eacea.ec.europa.eu/index.htm>

В настоящото Практическо ръководство се поставя акцент върху децентрализираните дейности на секторна програма „Леонардо да Винчи”, по които се кандидатства към ЦРЧР.

УЧАСТНИЦИ „ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ”

В различните дейности по секторна програма „Леонардо да Винчи” могат да участват следните **юридически лица**:

- Обучаващи институции в сферата на професионалното образование и обучение (професионални гимназии, центрове за професионално обучение и др.);
- Институции за професионално консултиране и ориентирани;
- Малки и средни предприятия;
- Търговски и промишлени палати, занаятчийски организации;
- Научноизследователски центрове и организации, провеждащи изследвания и анализи в областта на професионалното обучение или дейности, пряко свързани с неговото приложение;
- Доброволни, неправителствени организации и асоциации с идеална цел.

Физически лица не могат да бъдат нито инициатори, нито партньори по проекти (вж. Речник на използваните термини в края на брошурата).

НАСОКИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

Основни документи

Преди да кандидатствате по секторна програма „Леонардо да Винчи”, е необходимо да се запознаете със следните важни документи, достъпни на Интернет страницата на ЦРЧР:

- **Решение** на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Програма „Учене през целия живот”;
- **Обща покана** за подаване на предложения на Европейската комисия (за текущата година);
- **Национална покана** за кандидатстване по секторна програма „Леонардо да Винчи” за съответната дейност и година;
- **Национални приоритети в областта на професионалното образование и обучение описани в националната покана;**

Националните покани съпътстват всеки Формуляр за кандидатстване.

- **Формуляри за кандидатстване** по секторна програма „Леонардо да Винчи” за съответната дейност (Мобилност, Партньорства...) и съответната година.

Цялата информация за кандидатстване и всички необходими документи са налични на страницата на ЦРЧР:

www.hrdc.bg

Секции:

- **Програма „Учене през целия живот” – общи документи**
- **Новини**
- **„Леонардо да Винчи”**
 - Дейности
 - Покани за кандидатстване
 - Формуляри за кандидатстване
- **Публикации**

Подготовка на кандидатура и кандидатстване

Основни стъпки:

1. Определяне на целевата група и формиране на идеята за проект;
2. Определяне на целите на секторна програма „Леонардо да Винчи”, към които е насочено предложението;
3. Установяване на връзка с чуждестранните партньори (приемащи организации).

За проекти по дейност „Мобилност” са необходими минимум двама партньори. Освен българският партньор, е необходим поне още един от страна участник в Програмата „Учене през целия живот”.

За проекти по дейностите „Трансфер на иновации” и „Партньорство” са необходими минимум трима партньори, като поне един от тях задължително трябва да е от страна член на Европейския съюз.

4. Попълване на формуляра за кандидатстване;
5. Предложението за проект следва да се съсредоточи върху следните основни елементи:
 - цели на предложението;
 - целева група;
 - обосновка на предложението, подкрепена с фактологичен материал;
 - очаквани резултати;
 - добавена стойност на планираните продукти и сравнение с продуктите, които се трансферират; задължително да се обърне внимание на европейската добавена стойност;
 - иновативност, оригиналност и въздействие върху системата за професионално образование и обучение;
 - качество на партньорите, разнообразие в партньорската мрежа;
 - качество на работната програма;
 - план за управление на качеството;
 - стратегия и план за валоризация - не забравяйте, че разпространението на резултатите е непрекъснат процес, който е планиран от самото започване на проекта;
 - подробен финансов план.

Намиране на чуждестранни партньори

- Създаване на Интернет страница на вашата организацията. В случай, че има такава, създаване на английска версия и публикуване на информация за профила на самата организация и за областите на бъдещо проектно сътрудничество;
- Участие в различни национални и европейски форуми – Контактни семинари, Валоризационни конференции, Панаири на образованието. Информация за такива събития е достъпна на страницата на ЦРЧР;
- Преглед на сборниците (Компендиуми) с вече финансирани проекти по програмата и събиране на контактна информация за чуждестранни партньори. Компендиумите са достъпни на страницата на ЦРЧР – www.hrdc.bg;
- Преглед на европейските проектни бази данни ADAM и EVE. Препратки към тези бази данни има от страницата на ЦРЧР;
- Преглед на образователните институции, регистрирани в европейската платформа eTwinning – www.etwinning.net;
- Преглед на възможностите на портала Eurodesk - <http://www.eurodesk.eu/edesk/>;
- Изготвяне на кратко писмо, описващо вашата идея за проект и профил на търсените от вас партньорски организации, което да се изпрати на Националните агенции от другите европейски страни.

Списък на Националните агенции е достъпен на в секция Връзки на страницата на ЦРЧР – www.hrdc.bg.

Важно:

- Обърнете се към експертите от отдел „Информационен” на ЦРЧР, които ще ви предоставят информация за участието ви в програмата;
- Запознайте се детайлно със съдържанието на документите по избраната от вас дейност;
- Стриктно спазвайте изискванията за легитимност на предложенията, посочени в Поканата за кандидатстване;
- Обърнете внимание на Националните приоритети по съответната дейност, описани в поканата за кандидатстване;
- Не пропускайте да подадете всички изискуеми документи, описани в поканата за кандидатстване;
- Не допускайте пропуски при попълване на формуляра за кандидатстване;

- Посочете точен адрес, данни на институцията (организацията);
- Обърнете внимание дали са налични всички подписи и печати на указаните за тях места;
- Спазвайте крайните дати за изпращане на предложенията.

Кандидатурата се изпраща по пощата на адрес:

*Център за развитие на човешките ресурси
Секторна програма „Леонардо да Винчи”
Ул. „Граф Игнатиев” 15, ет3
София 1000*

- *Документи, подадени след крайния срок за кандидатстване, посочен в националната покана, се дисквалифицират автоматично.*
- *За дата на подаване на документите се счита датата на пощенското клеймо.*
- *Допълнително изпратени липсващи документи или страници от документи след крайния срок не се разглеждат.*
- *Документи на ръка или по електронната поща не се приемат.*

Селекция

Проверка на легитимността на подадените кандидатури

Разглеждането и оценката на подадените предложения преминават задължително през етап на проверка за легитимност. Критериите за легитимност са посочени във всяка **Покана за кандидатстване**, като и в началото на всеки **Формуляр за кандидатстване**.

Кандидатури, които не отговарят на съответните изисквания, не подлежат на оценка за качество.

Оценка за качество

Проектите се оценяват за съдържателна оценка от независими, външни за ЦРЧР оценители.

Основни критерии за оценка на качеството на предложенията за проекти:

- **Ползи от финансиране на кандидатурата и съответствие с целите на програмата;**
- **Въздействие и Европейска добавена стойност;**
- **Качество на работната програма;**
- **Разпространение и прилагане на резултатите.**

Резултати от селекция

В националните покани са посочени сроковете, в които да бъдат очаквани резултатите от селекцията за съответната дейност.

Резултатите от селекция се публикуват на Интернет страницата на ЦРЧР в секции „Новини“ и „Леонардо да Винчи“ - „Резултати от селекция“.

Всички кандидати получават писмо за резултата от селекцията. В писмата към кандидатите, които не получават финансиране, ще бъдат посочени съответните мотиви и пропуски.

Кандидатите, които са получили одобрение за финансиране, ще бъдат поканени за сключване на договор с ЦРЧР за отпуснатото им финансиране и ще преминават обучение по управление на проекти.

В случай, че по някоя от дейностите на секторна програма „Леонардо да Винчи“ участват хора със специални потребности, е възможно допълнително финансиране – за повече информация се обърнете към ЦРЧР.

МОБИЛНОСТ

Първоначално професионално обучение

Дейност „Мобилност” цели да подпомогне транснационалната мобилност на лица, преминаващи първоначално професионално образование и обучение и от 2010 година е разделена на две подгрупи:

- Мобилност на чираци;
- Мобилност на ученици от професионални гимназии.

Закон за занаятите: „чирак” - лице, навършило 16 години, което не се обучава в дневна форма в училище от системата на народната просвета или в редовна форма във висше училище.

Обучителната практика за лица, преминаващи първоначално професионално обучение, се състои от период на професионално обучение и/или практика в предприятие или обучаваща организация в друга страна участничка в Програма „Учене през целия живот”, в която участникът не е постоянно пребиваващ. В случай, че обучителната практика се провежда в обучаваща институция, връзката с практическия опит и обучителните нужди на участника следва да е ясно показана.

Кандидатстване: Могат да кандидатстват само юридически лица.

Участници: Лица, преминаващи първоначално професионално обучение - чираци, ученици, обучаеми, **с изключение на обучаващи се в системата на висшето образование.**

Дадено частно лице може да се възползва само веднъж от финансиране по дейност „Мобилност” с цел практика и/или професионално обучение по настоящата дейност.

Продължителност на практиката: от 2 до 39 седмици.

Продължителност на проекта: максимум 2 години.

Финансиране:

За участниците в мобилността: дневни, пътни, разходи за предварителна подготовка (по предварително определени, фиксирани суми, посочени във формуляра за кандидатстване, както и в Националната покана за кандидатстване);

За кандидатстващите организации: Разходи за организиране на мобилността.

Не са легитимни за приемащи организации:

- *европейски институции, както и организации, управляващи програми на ЕС, за да се избегне евентуален конфликт на интереси;*
- *представителства, обществени институции на държавите на бенефициентите, например посолства, консулства, културни институти, училища и т.н. заради изискването за транснационалност.*

Лица на пазара на труда

Дейността цели да подпомогне транснационалната мобилност на работници, самонаети или незаети лица (включително дипломирали се), които да преминават през период на обучителна практика в чужбина.

Обучителната практика за лица на пазара на труда включва период на професионално обучение и/или професионален стаж, осъществяван от частно лице в предприятие или обучителна организация в друга страна-участничка в програмата. В случай, че обучителната практика се провежда в обучаваща институция, връзката с практиката и обучителните нужди на участника следва да е ясно показана.

Кандидатстване: Могат да кандидатстват само юридически лица.

Участници: Лица на пазара на труда - работници, самонаети или незаети лица, включително дипломирали се.

Дадено частно лице може да се възползва само веднъж от финансиране по програмата за мобилност с цел практика и/или професионално обучение по дейността „Лица на пазара на труда“.

Продължителност на практиката: от 2 до 26 седмици.

Продължителност на проекта: максимум 2 години.

Финансиране:

За участниците в мобилността: дневни, пътни, разходи за предварителна подготовка (по предварително определени, фиксирани суми, посочени във формуляра за кандидатстване, както и в Националната покана за кандидатстване);

За кандидатстващите организации: Разходи за организация на мобилността.

Не са легитимни за приемащи организации:

- *европейски институции, както и организации, управляващи програми на ЕС, за да се избегне евентуален конфликт на интереси;*
- *представителства, обществени институции на държавите на бенефициентите, например посолства, консулства, културни институти, училища и т.н. заради изискването за транснационалност.*

Професионалисти в областта на професионалното образование и обучение

Дейността цели подкрепата на транснационална мобилност на лица, отговорни за професионалното обучение и/или човешките ресурси.

Проектът за мобилност на професионалисти в областта на професионалното образование и обучение е насочен към трансфер, подобряване и осъвременяване на компетенции и/или иновативни методи и практики в областта на професионалното обучение. Обучителите, учителите или другите лица, отговарящи за въпроси на професионалното обучение, ще обменят опит със своите колеги в други страни с цел взаимно учене.

Кандидатстване: Могат да кандидатстват само юридически лица.

Участници: Професионалисти в областта на професионалното образование и обучение като учители, обучители, ангажиран в професионалното обучение персонал, съветници по професионална ориентация, лица, отговорни за обучаващи организации, планиране на обучение, професионално ориентиране в рамките на предприятия, мениджъри по човешките ресурси в предприятия и др.

Приоритетно се дава възможност за участие на кандидати, които участват за първи път. Повторно участие следва да е надлежно обосновано (например: нови потребности, нови обстоятелства, ново съдържание).

Продължителност на обмена: от 1 до 6 седмици.

Продължителност на проекта: максимум 2 години.

Финансиране:

За участниците в мобилността: дневни, пътни, разходи за предварителна подготовка (по предварително определени, фиксирани суми, посочени във формуляра за кандидатстване, както и в Националната покана за кандидатстване);

За кандидатстващите организации: Разходи за организация на мобилността.

СЕРТИФИКАТ ЗА МОБИЛНОСТ

Сертификатът за мобилност по секторна програма „Леонардо да Винчи” е признание за капацитета на дадена организация да изпълнява качествено проекти по дейност „Мобилност”.

Кандидатстване: Могат да участват само юридически лица. Кандидатства се с отделен формуляр за кандидатстване към кандидатура за **конкретен мобилен проект**, представена в рамките на срока на същата покана.

Сертификатът за мобилност сам по себе си не предполага финансиране.

Продължителност на сертификата: за срок от 4 години.

Предимства: Сертификатът позволява опростено кандидатстване за грант при следващите покани за подаване на предложения.

ПАРТНЬОРСТВА

Дейност „Партньорства“ предвижда практическо сътрудничество между организации, работещи в областта на професионалното образование и обучение (ПОО), които ще си сътрудничат по теми от взаимен интерес. Проектите могат да бъдат насочени както към активно участие на обучаеми, така и към сътрудничество между учители, обучители или професионалисти в областта на ПОО.

Кандидатстване: Могат да кандидатстват само юридически лица. Всяка една от организациите участнички в Партньорството кандидатства към Националната агенция в своята страна. Минимално изискване към броя партньори е **3 организации от 3 страни**.

В случай, че някой от кандидатите бъде отхвърлен при селекционната процедура, Партньорство от повече страни ще позволи проектът да спазва изискването за минимален брой участници.

Участници: Персоналът на партниращите си организации, обучаеми и обучители, и всички заинтересовани по темата на партньорството.

Продължителност: 2 последователни години.

Партньорството трябва да бъде: ясно свързано с професионалното образование и обучение, като се стреми към отваряне към други заинтересовани страни, освен професионалните гимназии, например предприятия, социални партньори, регионални, местни и дори политически отговорните лица.

Финансиране: средства за транспорт, издръжка по време на престоя в чужбина и проектни дейности на местно ниво.

Видове партньорства:

- с малък брой мобилности – 4;
- с ограничен брой мобилности – 8;
- със среден брой мобилности – 12;
- с голям брой мобилности – 24.

„Мобилност“ - пътуване в чужбина на един участник в Партньорството - обучител или обучаем, с цел участие в планираните по проекта дейности.

Всяка институция, участваща в Партньорство, може да кандидатства за различен брой мобилности, в зависимост от собствените ѝ възможности за изпращане на обучаеми и обучители в чужбина, както и от степента на ангажираността ѝ в дейностите на Партньорството.

ТРАНСФЕР НА ИНОВАЦИИ

Дейност „Трансфер на иновации” има за цел подобряване на качеството и привлекателността на европейските системи за професионално образование и обучение чрез адаптиране и интегриране на иновативно съдържание или резултати (от предишни проекти по секторна програма ”Леонардо да Винчи” или от други иновативни проекти) в публичните и/или частните системи за ПОО и дружествата на национално, местно, регионално и секторно равнище.

Кандидатстване: Могат да кандидатстват само юридически лица. Минимално изискване към броя партньори е **3 организации от 3 страни**.

Участници: Персоналът на партниращите си организации, обучаеми и учители, и всички заинтересовани по темата на проекта.

Продължителност: от 1 до 2 последователни години.

Процесът на трансфер на иновативно обучително съдържание или резултати включва следното:

- Идентифициране и анализиране на изискванията на целевите групи;
- Подбор и анализ на иновативно съдържание, което би могло да отговори на тези изисквания и анализ на осъществимостта на трансфера;
- Интегриране (или сертифициране) на съдържанието в европейски, национални, регионални, местни и/или секторни обучителни системи и практики чрез:
 - Адаптирането му към обучителните системи, културата, нуждите и изискванията на целевите потребители (осъвременяване на продукта и т.н.);
 - Прехвърлянето му в нов социо-културен и езиков контекст;
 - Използването му в нови сектори или нови целеви групи, включително пилотното му прилагане в публични или частни системи.

Финансиране: заплати и хонорари на участниците; пътни разходи, застраховка и издръжка на участниците, изработване и разпространение на продукти, други. Максималният размер на финансовата подкрепа от ЕС е 75% от общите разходи.

Специфика при оценката на проектите:

След селекция на национално ниво по критерии за легитимност и за качество, утвърденият от ЦРЧР списък се изпраща за одобрение и крайна оценка на Европейската комисия, която оповестява окончателните резултати от селекцията по дейност „Трансфер на иновации”.

ПОДГОТВИТЕЛНИ ВИЗИТИ

Дейност „Подготвителни визити” предвижда да подпомогне организациите, които желаят да създадат проект по секторна програма ”Леонардо да Винчи”, да намерят и опознаят подходящи партньорски институции.

Участници: Всяка организация, която е юридическо лице и желае да кандидатства по различните дейности на секторна програма „Леонардо да Винчи”, може да кандидатства за финансиране за участието на свой представител в подготвителна визита.

Продължителност: Подготвителната визита се извършва в рамките на пет дни.

Подготвителната визита може да бъде извършена под формата на:

- Посещение на партньорска институция в друга страна участничка по Програмата ”Учене през целия живот”;
- Участие в организиран от Национална агенция Контактен семинар за намиране на партньори.

Кандидатстване: Кандидатстват само юридически лица. Според изискванията на Националната агенция – кандидатурите се подават не по-късно от 8 седмици преди датата на пътуването.

Финансиране:

- разходите за транспорт и издръжка;
- при участие в Контактен семинар се покриват разходите за транспорт и таксата за участие, определена от организаторите.

Информация за организираните Контактни семинари и покани за кандидатстване за участие в подготвителни визити се публикуват на Интернет страницата на ЦРЧР – www.hrdc.bg.

ПОЛЕЗНИ СЪВЕТИ

- Запознайте се детайлно със съдържанието на документите по избраната от вас дейност;
- Обърнете се към експертите от ЦРЧР, които ще ви предоставят информация за участието ви в Програмата;
- Посещавайте информационните събития на ЦРЧР, свързани с разясняване на всички секторни програми на Програмата „Учене през целия живот”;
- Стриктно спазвайте изискванията за легитимност на предложенията, посочени в Поканата за кандидатстване;
- Не допускайте следните пропуски при попълване на формуляра за кандидатстване:
 - Посочете точен адрес, данни на институцията (организацията);
 - Обърнете внимание дали са налични всички подписи и печати;
- Формулирайте точно как проектът отговаря на една или повече от целите на програмата;
- Посочете приоритетите, които най-точно кореспондират с идеята на проекта;
- Спазвайте всички принципи и указания от конкретното ръководство по избраната дейност;
- Не допускайте неточности по отношение на партньорството:
- Спазвайте необходимия минимален брой на партньорите в зависимост от типа дейност;
- Подберете най-подходящите партньори за изпълнение на целите и задачите на проекта;
- Приложете писмата за намерение на партньорите, които трябва да отговарят на необходимите изисквания, посочени във формуляра за кандидатстване;
- Не забравяйте, че писмата за намерение на партньорите и координатора трябва да са адресирани до инициатора.
- Съобразете се с:
 - Минималната или максималната продължителност за изпълнение на проекта;
 - Максималната сума, за която може да кандидатствате.
- Посочете ясно собствения финансов принос в проекти по дейност „Трансфер на иновации”, като той трябва да се поема от всички партньори, а не само от инициатора;
- Попълвайте всички секции от Формуляра за кандидатстване – това е необходимо, за да станат ясни детайлите по вашия проект.

РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ

- Валоризация** Процес на разпространение и употреба на резултатите от предишни проекти с цел оптимизиране на тяхната стойност, увеличаване на тяхното въздействие и внедряването им в системите и практиките за професионалното обучение на регионално, национално и европейско ниво с цел постигане на устойчивост.
- Децентрализирани дейности** Дейности в рамките на една европейска образователна програма, които се администрират от Националната агенция в съответната страна.
- Europass** Единен портфейл от пет документа, които дават възможност на гражданите да докажат своите квалификации и умения в цяла Европа. Разработен е на европейско ниво с цел да подобри прозрачността на квалификациите и да улесни мобилността на всички, които желаят да работят или да се обучават в Европа. Два от документите можете да попълните сами (Автобиография (CV) и Езиков паспорт), а останалите три (Приложение към сертификат, Приложение към диплома и Мобилност) се издават и попълват от съответните компетентни организации.
- Europass Мобилност** Документ, част от Europass комплекта документи, описващ всеки организиран период от време, който даден човек прекарва в друга европейска държава с цел образование.
- Европейска добавена стойност** Европейска добавена стойност притежават дейностите, които не могат да бъдат ефективно предприети на национално ниво и е по-целесъобразно да бъдат предприети на европейско ниво. Резултатите от съвместната работа демонстрират ясно европейско измерение, добавено към политики и дейности на национално ниво.
- Инициатор** Всяка обществена организация, организация със смесено участие или частна институция (юридическо лице), която според предвидената процедура за кандидатстване представя предложение за транснационално сътрудничество в рамките на програмата. Организацията инициатор ще стане договорираща организация (контрактор), когато предложението се приеме и одобри за финансова подкрепа.
- Иновации** Нови резултати, които се отличават ясно от вече съществуващи с подобни характеристики и добавят стойност в сравнение с конвенционалните решения. Те са нови решения за справяне с общи за няколко страни предизвикателства в областта на образованието.

- Информално обучение** Съпровожда живота на всеки човек. За разлика от формалното и неформалното, това образование не е задължително и организирано, и може да не се осъзнава от самите индивиди като начин за получаване на част от техните знания и умения.
- Контрактор** Организацията инициатор, подписала договор за изпълнение на одобрения за финансова подкрепа проект.
- Координатор** Партнираща организация, на която са делегирани права от другите партньори да ръководи и координира проекта (без финансовия мениджмънт). Не е задължително контракторът и координаторът да са различни юридически лица.
- Лице, упълномощено да подписва** Лице, законно упълномощено от организацията инициатор да обвърже инициатора или партньора с проект.
- Мобилност** В официалните документи на европейските институции понятието „мобилност” се разглежда не само като механично придвижване от една точка в друга, а включва и способността на дадения гражданин, извършващ мобилността, пълноценно да се адаптира към новите условия на пребиваване, образование или работа.
- Мониторинг** Систематичен контрол върху развитието на проекта с цел да се овладеят и коригират отклонения от работните цели, за да се повиши качеството на изпълнението и проектът да бъде успешен. Мониторингът се състои от наблюдение на дейностите, сравнение с работния план и използване на информацията за подобряване на проекта. По време на процеса на мониторинг е необходимо внимателно да се проверяват (и ако е необходимо да се преориентират и адаптират) разпространението и експлоатацията на резултатите.
- Неформално обучение** Реализира се паралелно с основните образователни и квалификационни системи и обикновено не завършва с издаването на официален сертификат. То може да се осъществи на работното място или чрез дейността на граждански дружества и организации, или в групи като младежки организации, профсъюзи и политически партии. Може да се реализира и чрез организации и услуги, създадени за допълване на формалното образование - музикални, театрални, спортни класове или частни уроци за подготовка за изпити.

Организация домакин	Предприятие/институция за професионално обучение – партньор по проекта, която приема ползвателите за провеждане на практиката.
Партньор	Изпращаща организация (ако е различна от инициатора), организация домакин или организация посредник.
Партньорство	Инициаторът и неговите партньори. Минималният брой партньори по проектите зависи от дейността, по която те са подадени.
Ползвател	Лице, което получава финансова подкрепа за участие в програма за обмен или практика в организация партньор от друга европейска страна.
Rap4Leo	Информационна система за отчитане на проекти по дейност „Мобилност”, секторна програма „Леонардо да Винчи”.
Учене през целия живот	Понятието се отнася до всички форми на общо образование, професионално образование и обучение, неформално и информално учене, което се извършва през целия живот и води до усъвършенстване на знанието, уменията и компетенциите от личностна, гражданска и социална гледна точка, а също и по отношение на заетостта. Включва и осигуряването на услуги за ориентирани.
Формално обучение	Реализира се в официалните институции за образование и обучение и се удостоверява с дипломи и удостоверения за степен на придобита квалификация.
Централизираните дейности	Дейности в рамките на една европейска образователна програма, които се администрират от Изпълнителната агенция по образование, аудио-визия и култура към Европейската комисия.
ЦРЧР	Центърът за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР) е организацията, администрираща Програма ”Учене през целия живот” в България.

РОЛЯТА НА НАЦИОНАЛНАТА АГЕНЦИЯ

Центърът за развитие на човешките ресурси е Националната агенция за България по Програма „Учене през целия живот”.

Националната агенция играе важна роля в практическото изпълнение на Програмата, като администрира децентрализираните дейности в целия проектен цикъл:

- разпространява информация за дейностите на Програмата;
- приема и регистрира кандидатурите;
- организира селекцията;
- сключва договори с успешно преминалите селекцията кандидати;
- извършва плащанията по договорите;
- извършва мониторинг и консултации на финансираните проекти;
- приема отчетите по тези проекти;
- организира дейности за разпространение и валоризация на резултатите от успешни проекти.

ЦЕНТЪР ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Създаване на ЦРЧР

- През 1997г. с подкрепата на Европейската Фондация за обучение (ЕФО) е основана Българската национална обсерватория;
- През 1998г. започва работа Национална агенция „Леонардо да Винчи”;
- През 1999г. с подкрепата на ЕФО е създаден Национален ресурсен център за професионално ориентиране;
- През 1999г. със споразумение между Министерство на образованието и науката и Министерство на труда и социалната политика е основан ЦРЧР. Той обединява горепосочените дейности и управлява образователни програми и проекти;
- През 2001г. към ЦРЧР се присъединява Национална агенция „Сократ”;
- През 2006г. към ЦРЧР се основава Национално координационно звено за дейността eTwinning;
- През 2007г. към ЦРЧР се основава Национален Europass Център;
- През 2007г. след национална номинация ЦРЧР стартира управлението в България на Програмата „Учене през целия живот” 2007-2013г.

Дейности на ЦРЧР

- координира и администрира в България Програмата „Учене през целия живот”;
- информира и консултира чрез Euroguidance център, България, за възможностите за образование, обучение и работа в рамките на Европа;
- координира дейността по разпространение и прилагане на инициативата Europass в България;
- координира и администрира дейността eTwinning;
- координира инициативата „Европейски езиков знак”;
- организира, консултира и осъществява изследвания в областта на образованието, професионалното обучение, пазара на труда и човешките ресурси в България;
- предлага възможност на образователни специалисти да участват в тематични учебни визити в други европейски страни и да организират такива в България.

Структура на ЦРЧР

Отдел ”Финансово-счетоводен”;

Отдел ”Информационен”;

Отдел ”Селекция, договориране и анализ”;

Отдел ”Мониторинг и консултиране на бенефициенти”;

Отдел ”Съпътстващи дейности”;

Отдел ”Администрация и логистика”.